

(PLECS)

D'HISTÒRIA LOCAL

NÚMERO 88 • JULIOL/AGOST 2000

Editor: Daniel Fernández. **Director:** Pere Anguera. **Cap de Redacció:** Olga Boluda. **Redacció:** Albert Gallifa. **Consell de Redacció:** Joseba Agirreazkuenaga, Ramon Arnabat, Jordi Canal, Jesús Millan, Conxita Mir, Pedro Rújula. **DIPUTACIÓ DE BARCELONA / L'AVENÇ**

ELS CAMPS DE BATALLA, UN PATRIMONI SINGULAR DE CATALUNYA

La complexa, i dramàtica, història de la Catalunya del segle XX explica posicions de rebuig a l'entorn de tot allò relacionat amb les guerres i els militars. La producció historiogràfica catalana també ha acusat aquestes actituds i no resulta exagerat afirmar que els estudis sobre temes o aspectes militars relacionats amb Catalunya són altament deficitaris, per sota del que seria usual en altres contextos similars al nostre. Solament en els darrers temps comença a haver-hi estudis que treballen el món de la guerra des de diverses òptiques i èpoques; aportacions sobre la guerra que es fan des del que podríem dir una òptica civil, i més enllà de la visió que el pensament militarista té sobre els fets militars. No cal ni dir, d'altra banda, que la guerra és un fenomen més, un fenomen important, que com qualsevol altre cal abordar des d'una perspectiva científica, més enllà de la temptació de subordinar l'estudi a premisses establertes des del camp dels valors, cosa que usualment han fet els militaristes. La guerra, i la seva preparació, prevenció o execució, han acaparat una part

important de les energies de les societats al llarg del temps. Les més diverses localitzacions d'enclavaments de població i de vies de comunicació responen a criteris geoestratègics que tenen en compte les possibilitats de defensa i atac. En aquest sentit el paisatge –i gairebé qualsevol paisatge antropitzat és històric per definició– està mediatitzat per la guerra. Castells, muralles, fortificacions diverses, topònims... més o menys conservats són testimoni del seu pes implícit i explícit.

En el cas de Catalunya el factor bèl·lic és determinant per entendre el país. No és casualitat que els castells siguin omnipresents en el nostre paisatge. Es tracta d'una zona de passadís important en les comunicacions entre Europa i la Península, una zona d'interès geoestratègic sovint cobejada i que ha estat escenari de les més diverses conteses endògenes i exògenes. Un territori feréstec els habitants del qual sovint s'han distingit al llarg del temps per la seva ferotgia bèl·lica i alhora pel seu rebuig al militarisme reglat. No es pot entendre Catalunya, ni els seus territoris,

sense valorar les variables militars i els factors geoestratègics de diferent abast i escala. En aquest sentit el patrimoni bèl·lic que ens ha perviscut esdevé també important per interpretar el país i és en aquest camp que tenim, com hem assenyalat, un dèficit important.

El primer article de *Plecs* de la present edició reflexiona sobre la realitat i el potencial dels camps de batalla a Catalunya, mentre els tres articles següents se centren en camps de batalla de la Guerra Civil espanyola: dos en la problemàtica específica de la Batalla de l'Ebre i un en la guerra aèria a Barcelona. El debat sobre els casos escollits és oportú atès que la «identitat» d'aquests singulars camps de batalla s'ha mantingut en allò fonamental des de fa més de seixanta anys. Però ara el perill de degradació i desaparició és imminent.

Edmon Castell
Lluís Falcó